

Казмірук К.А.

аспірант

ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права»

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

Актуальність дослідження. У сучасному світі прикордонна безпека є невід'ємною складовою загальнонаціональної та міжнародної безпеки. З огляду на глобальні процеси, пов'язані з міграційними кризами, поширенням транснаціональної злочинності, терористичними загрозами та гібридними формами воєнних дій, все більше країн надають стратегічне значення ефективному адміністративно-правовому регулюванню прикордонної служби. Для України, яка перебуває в умовах повномасштабної війни, а також впевнено рухається шляхом євроінтеграції, вивчення міжнародного досвіду набуває особливої актуальності, насамперед це стосується моделей правового забезпечення прикордонного контролю, процедур управління кордонами, гарантій прав військовослужбовців, взаємодії між відомствами та дотримання прав людини в умовах посиленого контролю. Країни Європейського Союзу, Сполучені Штати Америки, Канада, Ізраїль та інші держави мають напрацьовані механізми правового регулювання, які успішно функціонують у демократичному та безпековому контекстах.

Актуальність дослідження також зумовлена необхідністю модернізації вітчизняної системи адміністративного права, зокрема у сфері охорони державного кордону. Вивчення міжнародного досвіду дозволяє не лише запозичити ефективні правові моделі, але й адаптувати їх до умов воєнного стану, що діє в Україні, із збереженням принципів верховенства права та публічної адміністрації. Отже, аналіз міжнародного досвіду адміністративно-правового регулювання прикордонної

служби є надзвичайно важливим для удосконалення української правової системи, підвищення інституційної спроможності ДПСУ та посилення захисту державного кордону в умовах нових безпекових викликів.

Мета дослідження. Метою цієї статті є аналіз ключових моделей адміністративно-правового регулювання прикордонної служби у світі, зокрема у країнах ЄС, НАТО та інших демократичних державах, з акцентом на можливість впровадження їх елементів у вітчизняну систему правового забезпечення прикордонної безпеки.

Останні наукові дослідження. Міжнародний досвід адміністративно-правового регулювання прикордонної служби досліджувалась у працях низки вітчизняних науковців таких, як : В. Авер'янов, С. Адамчук, О. Андрійко, О. Бандурка, В. Білецький, В. Бойко, В. Галунько, І. Голосніченко, Р. Гуменюк, Р. Гринько, Н. Демчик, В. Зьолка, Ю. Іщук, В. Колпаков, М. Король, С. Кузьменко, Ю. Курилюк, І. Кушнір, Я. Кушнір, Р. Ляшук, О. Мейко, А. Мота, О. Савченко, Л. Серватюк, В. Половінков, С. Рибаченко, С. Царенко, О. Царенко, В. Хома та інших, які зробили вагомий внесок у розвиток теоретичних та практичних засад нормативного регулювання діяльності державної прикордонної служби в Україні, але слід зазначити, що в умовах сьогодення вищевказане питання потребує додаткового дослідження та певного корегування чинного законодавства.

Виклад основного матеріалу. У сучасному глобалізованому світі питання ефективного функціонування прикордонних служб

набуває особливої ваги, адже саме вони стоять на передовій у протидії нелегальній міграції, транснаціональній злочинності, контрабанді, а також забезпечують національну безпеку та стабільність. У зв'язку з цим міжнародний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності прикордонних органів є важливим джерелом для порівняльного аналізу, запозичення кращих практик та модернізації національних підходів. Різні країни світу, залежно від політичного устрою, географічного розташування та безпекових викликів, формують власні системи прикордонного контролю, які базуються на адміністративно-правових засадах. У країнах Європейського Союзу, наприклад, діє єдина прикордонна політика в межах Шенгенської зони, що регламентується європейським адміністративним правом. Водночас у державах із розвиненими правоохоронними структурами, таких як США, Канада, Ізраїль, прикордонна служба має потужний функціонал у сфері національної безпеки, що вимагає особливої правової регламентації.

Так, наприклад в Канаді діє Агентство прикордонних служб Канади (CBSA) сприяє потоку легальних мандрівників та торгівлі. Агентство також забезпечує дотримання понад 100 законів та правил, що забезпечують безпеку країни [1]. Урядом Канади оголошено про інвестиції в розмірі 1,3 мільярда доларів США для підтримки персоналу, нових технологій та обладнання, а також посилення координації прикордонної служби. Інвестиційний план має п'ять основних напрямків: виявлення та припинення незаконної торгівлі фентанілом; впровадження важливих нових інструментів для правоохоронних органів; покращення оперативної координації; розширення обміну інформацією та мінімізація непотрібних обсягів перевезень через кордон. Також, у Канаді Служба громадської безпеки Канади разом з Агентством прикордонних служб Канади (CBSA) та Королівською канадською кінною поліцією (RCMP) забезпечує безпеку канадців та підтримує економіку дер-

жави. Особлива роль приділяється боротьбі із транскордонною злочинністю, незаконним обігом наркотиків та нелегальною міграцією, зокрема, спрямованою на організовані злочинні групи. Ця робота проводиться у співпраці з різними правоохоронними органами Канади та федеральними департаментами, а також через постійний діалог між Канадою та Сполученими Штатами щодо стратегічних та оперативних питань прикордонної політики. В 2025 році внісено законопроект С-2 «Про міцні кордони» та законопроект С-12 «Про зміцнення імміграційної системи та кордонів Канади», які оновили чинні закони, і посилили реакцію на загрози національній та економічній безпеці, продовжили забезпечувати справедливу, прозору та добре керовану імміграційну систему. Особлива увага CBSA звернута на засоби візуалізації та хімічного виявлення у пунктах пропуску, де застосовуються команди собак-детекторів для перехоплення незаконних наркотиків. Агентство має понад 80 команд собак-детекторів, які розташовані у різних пунктах пропуску Канади. Створений новий підрозділ управління ризиками, пов'язаними з прекурсорами, Міністерства охорони здоров'я Канади забезпечує нагляд за прекурсорами та каналами їх розповсюдження, а також здійснює моніторинг і спостереження. Окрім того, Міністерство охорони здоров'я Канади також створює новий Канадський центр аналізу наркотиків, який дозволить проводити більш спеціалізований аналіз зразків синтетичних наркотиків, де ці речовини були виготовлені, щоб допомогти правоохоронним органам та партнерам з питань громадської безпеки стратегічно боротися з організованою злочинністю[2].

Що стосується США то прикордонна служба (USBP *U.S. Customs and Border Protection*) це федеральна правоохоронна установа в складі Митно-прикордонної служби США (CBP), яка є частиною Міністерства внутрішньої безпеки США, основними завданнями є виявлення та запобігання незаконному в'їзду до країни, затримання осіб, які

намагаються в'їхати нелегально та боротьба з контрабандою. Митно-прикордонна служба США тісно співпрацює з імміграційною та митною поліцією США, яка відповідальна за розслідування щодо діяльності кримінальних та терористичних організацій, а також незаконне переміщення наркотиків, товарів, зброї та людей на територію США[3].

В Ізраїлі діє прикордонна поліція Ізраїлю (іврит: מִשְׁמַר הַגְּבוּל מішмар ха-Гвул) це підрозділ жандармерії та прикордонної безпеки Національної поліції Ізраїлю, відомий під єврейською аббревіатурою Магав (іврит: מגב), що означає прикордонник, тоді як його члени розмовно називаються Магавниками (іврит: מִקִּיבִּימ). Прикордонна варта використовується як офіційна назва Прикордонної поліції Ізраїлю англійською мовою. Її основним завданням є забезпечення безпеки кордонів Ізраїлю, задіюється для допомоги Армії оборони Ізраїлю, а також для проведення контртерористичних та правоохоронних операцій на Західному березі річки Йордан, а також у Єрусалимі. Прикордонна поліція була заснована як Прикордонний корпус (івр. כּוֹסַס הַיָּבֵשׁ Хайль ха-Сфар) під егідою Армії оборони Ізраїлю в 1949 році з завданням забезпечення безпеки в сільській місцевості та вздовж кордонів. На сьогодні ЯМАС – найкращий таємний підрозділ боротьби з тероризмом в Ізраїлі, це спеціальний підрозділ прикордонної поліції, спеціалізується на таємних операціях, зборі розвідувальних даних, арештах та реагуванні на порушення громадського порядку. «ЯМАС» має найсучасніші у світі можливості ведення міських боїв, має унікальний режим

Анотація

В статті здійснено дослідження міжнародного досвіду адміністративно-правового регулювання прикордонної служби. Визначено, що у сучасному світі прикордонна безпека є невід'ємною складовою загальнонаціональної та міжнародної безпеки. З огляду на глобальні процеси, пов'язані з міграційними кризами, поширенням транснаціональної злочинності, терористичними загрозами та гібридними формами воєнних дій, все більше країн надають стратегічне значення ефективному адміністративно-правовому регулюванню прикордонної служби. Для України, яка перебуває в умовах повномасштабної війни, а також впевнено рухається шляхом євроінтеграції, вивчення міжнародного досвіду набуває особливої актуальності, насамперед це стосується моделей правового забезпечення прикордонного контролю, процедур управління

роботи, що дозволяє йому виконувати складні місії з мінімальною підготовкою або без неї завдяки високому рівню професіоналізму серед своїх військовослужбовців. «ЯМАС» не дотримується регулярної військової чи поліцейської командної структури та підпорядковується безпосередньо ШАБАКУ (Секретній службі). Оператори під прикриттям виконують більше бойових місій у польових умовах, ніж будь-який інший підрозділ в ізраїльському арсеналі, часто проводячи кілька операцій протягом 24 годин. Після закінчення базової підготовки, після 4 місяців, проводиться 3-денне випробування «гібуш» для прийняття до ЯМАС[4]. Отже, в умовах сьогодення на нашу, думку досвід трьох держав США, Канади та Ізраїлю є важливим для України.

Висновок. Таким чином, аналіз міжнародного досвіду адміністративно-правового регулювання прикордонної служби свідчить про значну різноманітність моделей управління, правових підходів та механізмів, які застосовуються у провідних державах світу. Кожна з розглянутих країн формує власну систему прикордонного контролю, спираючись на політичну систему, рівень загроз, географічні умови та міжнародні зобов'язання. Водночас простежуються спільні риси, зокрема: чітка регламентація повноважень прикордонних органів, наявність спеціальних адміністративних процедур, розвиток міжвідомчої та міжнародної співпраці, дотримання прав людини та забезпечення демократичного контролю. Для України вивчення такого досвіду має не лише теоретичну, а й прикладну цінність.

кордонами, гарантій прав військовослужбовців, взаємодії між відомствами та дотримання прав людини в умовах посиленого контролю. Країни Європейського Союзу, Сполучені Штати Америки, Канада, Ізраїль та інші держави мають напрацьовані механізми правового регулювання, які успішно функціонують у демократичному та безпековому контекстах.

Зазначено, що міжнародний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності прикордонних органів є важливим джерелом для порівняльного аналізу, запозичення кращих практик та модернізації національних підходів. Різні країни світу, залежно від політичного устрою, географічного розташування та безпекових викликів, формують власні системи прикордонного контролю, які базуються на адміністративно-правових засадах. У країнах Європейського Союзу, наприклад, діє єдина прикордонна політика в межах Шенгенської зони, що регламентується європейським адміністративним правом.

Зроблено висновок, що аналіз міжнародного досвіду адміністративно-правового регулювання прикордонної служби свідчить про значну різноманітність моделей управління, правових підходів та механізмів, які застосовуються у провідних державах світу. Кожна з розглянутих країн формує власну систему прикордонного контролю, спираючись на політичну систему, рівень загроз, географічні умови та міжнародні зобов'язання. Водночас простежуються спільні риси, зокрема: чітка регламентація повноважень прикордонних органів, наявність спеціальних адміністративних процедур, розвиток міжвідомчої та міжнародної співпраці, дотримання прав людини та забезпечення демократичного контролю. Для України вивчення такого досвіду має не лише теоретичну, а й прикладну цінність.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, прикордонна служба, національна безпека, національна безпека і оборона, адміністративна діяльність, воєнний стан, правоохоронна діяльність, правоохоронний орган, публічне управління, міжнародний досвід, дотримання прав та свобод громадян

Kazmiruk K.A. International experience of administrative and legal regulation of the border service

Summary

The article studies the international experience of administrative and legal regulation of the border service. It has been determined that in the modern world, border security is an integral part of national and international security. Given the global processes associated with migration crises, the spread of transnational crime, terrorist threats, and hybrid forms of warfare, more and more countries are attaching strategic importance to effective administrative and legal regulation of border services. For Ukraine, which is in the midst of a full-scale war and is also confidently moving towards European integration, studying international experience is becoming particularly relevant, first of all, this concerns models of legal support for border control, border management procedures, guarantees of the rights of military personnel, interaction between agencies, and respect for human rights in conditions of increased control. The countries of the European Union, the United States of America, Canada, Israel, and other states have developed legal regulation mechanisms that function successfully in democratic and security contexts.

It is noted that international experience in administrative and legal regulation of the activities of border authorities is an important source for comparative analysis, borrowing best practices, and modernizing national approaches. Different countries around the world, depending on their political system, geographical location, and security challenges, form their own border control systems based on administrative and legal principles. In the countries of the European Union, for example, there is a unified border policy within the Schengen area, which is regulated by European administrative law.

It is concluded that the analysis of international experience in administrative and legal regulation of the border service indicates a significant diversity of management models, legal approaches and mechanisms used in the leading countries of the world. Each of the countries considered forms its own border control system, based on the political system, threat level, geographical conditions, and international obligations. At the same time, common features can be traced, in particular: clear regulation of the powers of border authorities, the presence of special administrative procedures, the development of interdepartmental and international cooperation, respect for human rights, and ensuring democratic control. For Ukraine, studying such experience has not only theoretical, but also applied value.

Key words: administrative and legal regulation, border service, national security, national security and defense, administrative activity, martial law, law enforcement activity, law enforcement agency, public administration, international experience, observance of citizens' rights and freedoms

Список використаних джерел:

1. Canada Border Services Agency. URL: <https://sa-asfc.gc.ca/menu-eng.html>
2. Strengthening border security. URL: https://www.canada.ca/en/services/defence/securingborder/strengthen-border-security.html?utm_campaign=ps-sp-borders-frontieres-24-25&utm_medium=gc-features&utm_source=web
3. Прикордонно-митна служба США. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%82%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B0_%D0%A1%D0%A8%D0%90
4. Magav. URL: <https://garinmahal.com/magav>